

Csodák Birodalma

A kisfiú hóna alá kapta újságpapírosba csomagolt fatábláját, elindult a ligetbe. Végig ment az árnyas Stefánia úton, majd átvágott a kavicsos „Szökőkút„ téren és megérkezett a csodák birodalmába. A birodalom nem volt nagy terület, az egész egy árnyas ívelt út volt, két oldalon padokkal. A birodalom határa kezdődött az Iparcsarnoknál, végződött a városligeti tó oldalágánál.

Furcsa ország volt ez. Nem voltak uralkodói, se miniszterei, csupán egyenrangú / de nem egyenlő tudású / polgárai. Kisdiákoktól öreg szakállas bácsikig, mindenki tagja lehetett ennek a közösségnek; egy feltétel volt csupán: szeretni a sakkot.

A 30-as évek nagyobb dicsőségére életerős munkabíró emberek is sakkozgattak itt napközben dologidőben, sokszor azt sem tudva, várja-e őket otthon ebéd vagy vacsora. Kora reggeltől szürkületig, lámpagyújtásig tartott a küzdés a győzelemért komoly, fél komoly vagy ötperces gyorsjátszmák mérhetetlen mennyiségével. Este aztán a birodalom lakói elhagyták helyüket, műszakváltás történt. Lassanként eltűnedeztek a nappal hősei, hogy új látogatók, a szerelmes párok vegyék át a padok őrizetét.

Pillantsunk a múltba, idézzük fel lakóinak emlékezetét. Kik is voltak ezek az emberek, hová lettek lakói a csodák birodalmának: a Ligeti Sakk körnek. Szétszóródtak, eltűntek a város rengetegében. Sokukat a pusztítás vihara sodorta el. De bárhol is jársz nyájas olvasó, mindig ráakadsz valakire, aki ha másként nem futóvendégként biztosan járt ott.

1925-től tíz éven át volt a hús ligeti sétány a sakkozók birodalma. Gazdag ország volt ez, telve tehetséges emberekkel, csak pénztárcájuk tartalmát ne kutassuk, mert ott nagy-nagy üresség volt. Óriási előnye volt a Ligeti Sakkörnek. Nem volt ott pincér, aki riogassa a küzdelembe mélyedőket, hogy mit akarnak fogyasztani. Legfeljebb parkőr volt, de az megértően fordította el fejét, ha egy „Schnellpartie”, „csillagászati” összegekbe, 10 fillértől 1 pengőig terjedő tétbe ment. Kénytelen volt szegény elfordítani a fejét, előírás volt, hogy a ligetben tilos a szerencsejáték, ha pedig pénzt látott a padon, az nyilván csak tiltott játék lehetett. Addig nem volt baj, míg a tétet felajánló nyert, a gyalázat akkor tört ki, ha a kívülről jött „áldozat” mégis valahogyan nyert, mert akkor irgalmatlanul fizetni kellett, így akkor előkerült valamelyik zsebből a féltve őrzött kincs: a fél pengő, egy pengőnek félbetört darabja. Borítsunk fátylat arra a jelenetre, ami ekkor következett.

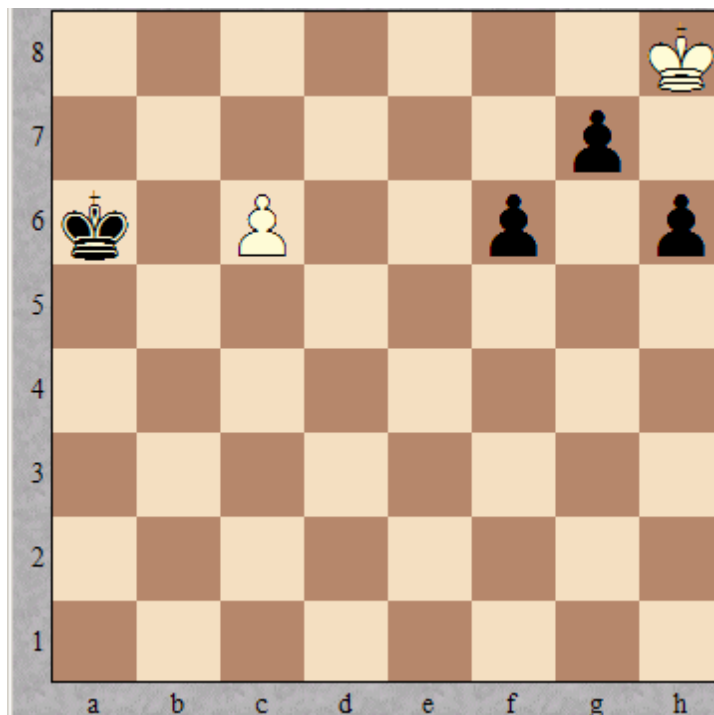
A birodalom léte korlátozott volt. Tavasztól őszig mindennapos volt az élet, de amikor szeptemberben, októberben megindult a tartós esőzés, a sakk kör tagjai lassan szétszéledtek, hogy azután a következő tavaszon újult erővel folytatódjon a régóta várt küzdelem.

A tragédia hirtelen következett be. 1934 vagy 35 tavaszán egy napon nem lehetett bemenni a Ligeti Sakkörbe. Az Ipari Vásár terjeszkedni kezdett, drótsövény zárta el a ligeti sétánynak először csak a felét, később egészét. A sakkozók egy darabig ténferegtek a környéken, majd merész elhatározással új hazát kerestek. Az azóta megszűnt 10-es villamos járat végállomásánál a Damjanich utca vonalában hosszú aszfaltos út vezetett a Ligetbe. Az út beugró közeiben négy-négy pad állott. Ez a 16-20 pad lett az új otthon.

A régi gárda, a hosszú Ormos, a feladványszerző nyomdász, Grósz Imre, a szőke kórházi alkalmazott Neumann Gyula és a többiek még állták a sarat, de már jött az új generáció. Az öreg Szabó bácsi, az OTI nyugdíjas itt is szedte még áldozatait 20 fillér kontrával.

Nagyobb tételekben, 1 pengőbe, 2 pengőbe maga Szedlacsek „mester” /akkor persze még csak a gibiceknél volt az/ nyírta meg a gyanútlan áldozatokat. Odajárt a szálfaegyenes villanyszerelő vadász / ma már nyugdíjas / aki munkaidő után élvezettel szedte be a külön kerestet. Ő volt a legjobb pszichológus. Az áldozat újból és újból próbálkozott, miközben magában morgott, hogy „a fene egye meg, hiszen csak egy gyalog hátránnyal kaptam ki”. Persze ez volt a bűvös madzag. Ide járt gyors játszmákban megkeresni fizetésének pótlását a vasutas Rusznyák is. Az ellenfél szinte beleszédült a villámgyors húzásokba, kábultan átvette a tempót, s mire felocsúdott, már fizethette is a ceppet. 35 év telt el azóta, de nyaranta most is megtaláljuk vasutas barátunkat, amint hóna alatt táblájával várja állandó játszótársait, ma már nem megélhetésért, csak a játék izgalmáért.

A fő attrakció a következő volt: Szedlacsek mesterünk felállított egy-egy ismert végjátékot, pl. a Réti félét.

vagy ennek egy változatát.

Világos: Kh8 gy: c6
Sötét: Ka6 gy: f6,g7,h6.

./.

No már most mi történt. Ingyen és bérmentve megmutatta a megfejtést. 1. K:g7,h5 2. Kff6,h4 3. Ke5,h3 4. Kd6,h2 5. c7,Kb7 6. Kd7 és döntetlen. Hasonló módon megmutatta a másik végjáték megfejtését is.

Miután megtárgyalták az összes lehetőségeket, lesodorta a figurákat, majd kis idő múlva újból felállította. „Ha akarja -, mondta a kiszemelt áldozatnak -, hajlandó vagyok akár világos, akár sötét színnel megnyerni.” Persze illő tétet ajánlott fel. A jámbor vidéki vagy kevésbé ismerős pesti polgár bizony nem emlékezett már arra, vagy nem is figyelt arra, hogy mindegyik figura úgy áll-e a táblán, mint az az elején volt. Őkelme pedig ravaszul úgy intézte, hogy valamelyik bábót egy másik mezőre tett, így aztán hiába erőlködtek ellene, amilyen színnel akarta, azzal nyert. De sokan hagyták ott még a zöld hasú bankót is, csak hogy megdönthessék azt, amit sohasem lehetett.

Kialakult egy újabb sakkgeneráció. A fiatalok - sok-sok tehetséges sakkozó - nem azért jártak ki, hogy ott keressék meg a kosztprénzüket, hiszen mindegyikük, még valamilyen iskolába járt. Egyesületekbe versenyeztek már, így kellő elméleti és gyakorlati ismeretekkel rendelkeztek. A Ligeti Sakkörben inkább ismereteiket cserélték ki és szívták a kissé poros, de mégis szabad levegőt. Ez az idilli állapot nem tartott sokáig. Az akkori állami politika elválasztó vonalat húzott a fiatalok közé is, faji és politikai megkülönböztetésével sokan kenyér és létproblémáik megoldhatatlan zsákutcájába kerültek. Mind többen és többen egész napjukat tölthették a Ligetben, bár nem a saját jó szántukból. Elkövetkezett a vég.

A politikai helyzet erősen jobbra tartott és a faji megkülönböztetések hatására erősen megcsappant a „Ligeti Sakkör” létszáma. Sokukat akkor láttuk utoljára. A háború vérzivatar is elvitte a sakkozók egy részét örökre. A többiek még el-el jártak fájó szívvel, inkább megszokásból. És még valami. A gyakori légítámadások miatt bizony sokszor rohantak sakkozóink a liget szélén lévő házak pincéjébe. A messze lakók lassan elmaradtak.

Elsötétült, majd 1945 áprilisában kitisztult az égbolt. Amint lehetséges volt, lassanként újból összeverődött a csodák birodalmának népe. A sors vak szeszélye és az emberi gonoszság sok-sok ismert sakkozó életét vette el. Soha többé nem láttuk többek között Dániel László, Drucker József, Frankl Imre, Ormos Endre, Pongrácz József, Csaba László, Krumpholz Endre, ifj. Varga István kortársainkat és az idősebb generációból Grosz Imre, Kóhn Andor, Heimann Gyula, Wiesel László, Wessel Imre s rajtuk kívül még sok-sok többé kevésbé ismert sakktársunkat.

Az élet nem áll meg. Lassan feltöltődtek a „Ligeti Sakkör” sorai is. De valahogy a nívó csökkent. Mind inkább a gyengébb és fejlődni nem sokat tudó, de nem is akaró „kocajátékosok” foglalták el a sakypadokat. A szerző egy darabig még el-el járt oda, de már nem találta meg azt, ami a „Ligeti Sakkört” a csodák birodalmává tette. Törpék vették át az óriások örökét. A színhely is megváltozott. A fáskör lett a végleges tanya. Itt pedig már nem lehetett elzárkózni a kártyások, a labdázó gyerekek, a kisgyerekes anyák és öreg nyugdíjas bácsik körétől.

Kedves olvasó, ha utad arra visz, keresd fel a múlt dicsőségének helyeit és gondolj szeretettel azokra, akik életüket is odaadták azért, hogy eljőjjön egy olyan világ, amelyben a sakkozóknak sem a ligetben kell megtalálni a csodák birodalmát.

Harminc év telt már el azóta, hogy a „Ligeti Sakkör” dicsőséges korszaka véget ért. De még köztünk élnek és sokan ismert versenyzők, mesterek mesterjelöltek, első osztályúak a csodák birodalmának látogatói: Szabó László és Benkő Pál nagymesterek, Balogh Béla, Csiszár Ferenc, Flórián Tibor, Grács Pál, Kapu Jenő, Keliner Endre, Macelle Ferenc, Papp Béla, Szabadi Elemér, Szöllősi László, Tipary Lajos+, a szerző mind mesterek, Aranyi József, Bartos Mihály, Csanádi Lajos, Erdész Imre, Gersits István, Halány /Haluska/ Ferenc, Hochberg Gábor, Jáki Dezső, Kelemen István, Kecskés Gyula, Kollin György, Krénosz Ferenc+, Kuttner Gyula, Littmann Ernő, Magyar Dénes+, Marosi Gyula, Dr. Mágori Béla, Morzál Imre, Nacsa Dezső, Nemes László, Nógrádi Lajos, Petrovay István+, Petri Tibor, Révay Imre, Rendek Károly, Rózsa Andor, Rózsa Endre, Sallay Béla, Szabó István, Szekerka Géza, Szikszay Zoltán+, Szűcs Árpád+, Salamon Béla, Tomor Béla, Dr. Zilahi Zoltán az ismertebb mesterjelölt és első osztályú versenyzők, feladványszerzők, de sok százra tehető azok száma, akik hosszabb-rövidebb ideig ott tartózkodtak.

A rohanó időt nem lehet megállítani, de 40-50 év mindent feloldó távlata bizonyára megőrizte a számukra szép emlékeket, ifjúságuk varázsos korát.

Sillye Jenő
sakkmester